

STADSChromosomen

"STADSchromosomen - beeld van een stad" is een publicatie van C.H.I.P.S. VZW in samenwerking met ABC2004 en met de steun van Antwerpen Boekenstad.

redactie: Han van der Vegt

opmaak: sofie moons

productieleiding ABC2004: Max Temmerman

redactiecomité: Gerrit Janssens (stichting Lezen), An Leenders (creatief schrijven), Mieke Werbrouck (creatief schrijven), Leen van Dijk (AMVC-Letterenhuis), Annette van Soest (C.H.I.P.S. VZW), Stefan Kolgen (C.H.I.P.S. VZW), Ann Laenen (C. H. I .P.S. VZW)

gedrukt op 1500 ex.

prijs: 5 euro

© 2004 - C.H.I.P.S. VZW, Tabakvest 15 b.6, B-2000 Antwerpen

Deze publicatie valt onder de Creative Commons licentie. De inhoud mag niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden, zie p.95

STADS chromo somen

- beeld van een stad

woord vooraf

tussen het reisverhaal van het bezoek van guicciardini en de stadschromosomen ligt een periode van zowat 437 jaar. guicciardini geraakte meteen in de ban van de stad die hij omschreef als "la preclara et famosa città, la bella, la nobilissima et amplissima città".

over wat de doorsnee burger van die tijd over zijn stad te zeggen had, is niet zoveel bekend maar je kan er donder op zeggen dat het minder euforisch zou klinken. zo gaat het nu eenmaal met bezoekers en bewoners. bezoekers storen zich wat minder aan de moeilijke kantjes van de stad dan zij die er elke dag in leven of werken.

je kan dan ook verwachten die tweespalt terug te vinden in stadschromosomen. toegegeven, de bezoekers klinken wat meer lyrisch dan de bewoners, maar al bij al blijven zij ook in hun kritiek mild voor de stad. en als het dan af en toe toch een beetje troosteloos wordt, dan is de toon ervan meer droef dan kwaad.

de sms'jes zijn een boeiend verhaal geworden van hoe antwerpen vandaag literair inspireert. dat gebeurt heel divers. soms voedt een plek in de stad een persoonlijke emotie en misschien levert dit wel de mooiste literaire teksten voor deze publicatie. die zijn misschien wat minder bruikbaar voor een echt stadsverhaal, maar ze bekliven en dat is, binnen het kader van antwerpen wereldboekenstad, mooi meegenomen.

stadschromosomen levert ook een belangrijke bijdrage aan het cultuurparticipatiedebat. vooral de grote culturele manifestaties in ons land krijgen vaak de kritiek dat ze worden georganiseerd en uitgevoerd over de hoofden van de burgers heen. participatie is dan niets meer dan een passieve deelname aan dat wat enkele geprivilegieerde mensen voor hen hebben bedacht of uitgewerkt.

Ik wil zeker niets afdoen aan het bestaansrecht en belang van die manifestaties. maar als die het enige zijn dat er op cultureel gebied wordt georganiseerd en gesubsidieerd, dan is de kritiek terecht.

met stadschromosomen veegt antwerpen wereldboekenstad die kritiek van tafel. op een inventieve manier werd een project bedacht waarin iedereen uitgenodigd werd om een nieuw verhaal van deze stad te schrijven. het resultaat is boeiend en inspirerend.

Ik wil de vele mensen en instellingen die eraan meewerkten uitgebreid danken en niet in het minst de initiatiefnemende c.h.i.p.s. vzw.

eric antonis

Inleiding

Antwerpen is een stad vol schrijvers. velen onder hen beschrijven hun stad, vaak in schitterende verhalen, romans en gedichten. zo bepalen ze voor een flink stuk ons beeld van de stad. maar mensen die alleen maar lezen, of zelfs niet lezen, wat vinden zij van de stad? Hoe kunnen we hen overhalen iets op te schrijven?

dit is het uitgangspunt van het project stadschromosomen. het idee om sms-impresies te verzamelen is hiermee werkelijkheid geworden. vrijwel iedereen heeft een mobiele telefoon en toetst wel eens een sms'je in. dit maakt het project voor bijna de hele bevolking toegankelijk. antwerpenaren en andere mensen die iets over antwerpen kwijt wilden, konden anoniem hun impressies sturen. 25 tekstpunten, verspreid over de hele stad en haar districten, gaven bewoners en bezoekers de gelegenheid met een simpele code aan te geven op welk deel van de stad hun bericht betrekking had. posters, flyers en advertenties riepen op om stadsimpresies op te sturen. er moest slechts met één beperking rekening gehouden worden: de berichten mochten maximum 160 lettertekens tellen.

het werd een succes! met honderden stroomden de berichtjes binnen. de verscheidenheid was enorm: berichten met persoonlijke indrukken, ongezouten meningen, poëtische volzinnen, uitroepen, vloeken en liefdesverklaringen.

in dit boekje zijn die impressies tot een verhaal verwerkt. de tekstjes zijn onveranderd en ongekuist opgenomen. zelfs aan de spelling is niet geraakt. gedichtjes uit de engelse stad leeds, waar het zusterproject citypoems loopt, zijn duidelijk herkenbaar in de tekst opgenomen. ze vormen interessant vergelijkingsmateriaal.

deze publicatie bevat slechts een selectie uit alle berichten. de rest van het verhaal is te lezen op de website www.stadschromosomen.be. het volledige archief wordt geschonken aan het amvc-letterenhuis.

er werd geen copyright opgeëist voor de vrijwillige bijdragen van al deze anonieme schrijvers. hetzelfde geldt voor de redactionele tekstbijdragen en de opmaak. het boekje wordt uitgebracht onder de creative commons licence, die achterin vermeld wordt.

vooral eer te verdwalen in dit stadsverhaal, nog even dit. het project, publicatie inclusief, kwam tot stand met de uitdrukkelijke steun van karl devijver (antwerpen cultuurstad), roland gulliver (british council) en michael vandebril (antwerpen boekenstad).

stefan kölgen
c.h.i.p.s. vzw

**DE STAD ADEMT.
ADEMT STRESS.
ADEMT FEEST, ADEMT
LIEFDE.
ADEMT VREES.
DE STAD ADEMT
WANT ZE LEEFT.**

dit is het verhaal van de bewoners over hun stad. die stad is Antwerpen. een stad als alle steden, een stad anders dan alle andere steden. het verhaal van de stad over haar bewoners zal nooit geschreven worden. dat is ook niet nodig. de stad heeft geen woorden nodig om haar wil uit te drukken.

het maakt de stad niet uit wat we van haar vinden. ze houdt ervan als haar straten worden doorkruist en haar stegen verkend, ze vindt het heerlijk als haar huizen worden bewoond en haar pleinen bevolkt. ze leeft op haar bewoners, haar passanten, ze gebruikt hun energie, die ze omzet in haar eigen kracht en onverzettelijkheid, ze trilt en pulseert onder hen en door hen. maar al die meningen die we dagelijks over haar verkon- digen, die laten haar koud.

een stad zonder mensen bestaat niet. ze bouwen aan haar, ze wijzigen de loop van haar straten, ze trekken leien door haar heen en ringen om haar heen, ze boren treinsporen door haar bin- nenste, ze slaan gaten in haar en geven haar nieuwe gebouwen. ze denken dat ze haar beheer- sen, besturen, bepalen. de stad gromt en knarst, ze bonst en rommelt, ze strekt de leden uit. ze weet dat ze altijd groter en machtiger is dan de mensen die door haar heen gaan als bloedlichaam- pjes door haar aderen, als voedsel door haar darmen.

elke ochtend maakt de stad haar bewoners wakker voor een nieuwe dag (niet allemaal, want er moet altijd rust zijn in de stad).

Leeds -----

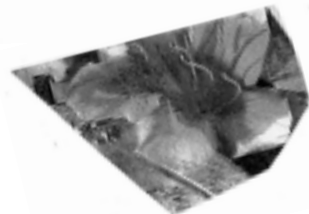
CITY MORNING They say nights a best in cities but I disagree. early mornings a unwritten poems waiting to happen, with the milk's clink, the first bus's cough.

elke avond sust ze hen in slaap (niet allemaal, want er moet altijd leven zijn in de stad).

glimmende daken in uitvloeiend avondrood de nacht vlijt zich neer.

IK HEB VANDAAG EEN ZOONTJE
GEKREGEN. FATIH FATIH

ze deelt hun dagen voor hen in. ze geeft al hun gangen een bestemming, al hun verplaatsingen een route. Altijd drijft ze hen voort, naar nieuwe daden, nieuwe dromen, nieuwe teleurstellingen en nieuwe pogingen, nieuwe successen.

rondkuierend, met een hoofd als een kassei en nat van de goesting voor een stevige pot bier. engelen bestaan wel.

wat die **dromen** zijn, wat die daden zijn, wat hen teleurstelt en wat hen bevredigt, het interesseert haar niet. ze heeft haar eigen logica, haar eigen ritme, haar eigen drijfveren, die ze samenstelt uit de bewegingen van haar **bewoners**.

de stad voelt haar geschiedenis als een taaie ruggengraat door haar altijd doorgroeiende vlees. onder haar wildbebouwde huid liggen de fundamente van veel dat verloren is gegaan. ze voelt de taaie gebouwen in haar spieren, ze voelt de sierlijke spankracht van de kathedraalbogen, de rechtlijnige gratie van de boerentoren, de harde betonnen stoerheid van de oudaan, maar ze maakt **geen onderscheid** tussen hen. ze voelt het ruisen door haar wegen- en spoorweginstelsels, haar waterleiding, ze voelt het trillen in haar elektriciteitskabels, het suizen in haar gasbuizen, ze voelt de banden tussen de mensen, hoe ze met hun liefde en haat en zelfs hun onverschilligheid, met hun angsten, haar vlees dichter samenbinden.

het kan zijn dat enkele van haar wegen verstoppen, dichtsluiben, weer openbarsten. een vervelend gevoel in haar zij, meer niet. het kan zijn dat deze of gene haar op de ene of juist de andere manier probeert te regeren, haar mooier, doeltreffender, aantrekkelijker te maken. een spiertrekking in haar wenkbrauwen, een lichte hoofdpijn misschien. meer niet.

wat wij van de stad vinden is voor ons belangrijk, tegenover onszelf, tegenover elkaar. het is belangrijk om het op te schrijven en aan anderen te laten weten, omdat het anders onszelf of anderen dwars zou kunnen zitten. het is voor ons belangrijk om te blijven denken dat wij belangrijk zijn voor de stad. daarom dit boek. maar bedenk wel, we hebben het alleen voor onszelf geschreven. voor de stad is het niet nodig. de stad redt zich wel, dankzij of ondanks ons.

**BRABO
BARST
IN
TRANEN
UIT.**

Souvenirke uit A'pen? Kies nu uit een flesje troebel Scheldevocht, bakje lucht uit de verbrandingsoven of stukje nail uit de Leien.

of een potje ingeblikt geklaag van de
antwerpenaar, een zogenaamd

SOUVENIR D'ANVERS:

EEN POTTEKE GROOT LAWEIT

al zal de inzender daar wel weer iets anders mee bedoeld hebben.

de antwerpenaar heeft een unieke relatie met zijn stad. hij doet niets liever dan over haar klagen. zagen. het is zijn tegendraadse liefdesverklaring. de antwerpenaar laat zijn trouw aan zijn stad blijken door op geen andere stad zo te schelden dan op haar. hij zal haar nooit verlaten.

je bent een slecht lief. hoe dikwijls heb ik niet gesmeekt om aandacht. je korte lach verstikt me. al moet ik je delen, voor mij blijf je de ware.

stad van blok aan been... geweldige ongeweldige stad... ik ben een stuk van jou, jij bent een stuk van mij.

je bent een lelijk wijf. een mottige vent. opengereten kadaver. je verspert de weg naar het hinterland. je bruggen reiken niet ver genoeg.

sommige berichten laten goed zien hoe het klagen in Antwerpen tot een omgangsvorm is geworden. In andere steden opent men het gesprek met een opmerking over het weer, in Antwerpen begint men te klagen.

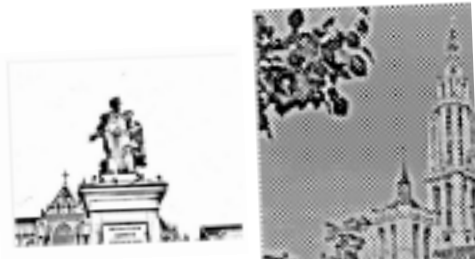
**Tisnimmerwatgewestis, kloeg hij.
Lotmorzitte,
zei ik en gaf hem een schouderklop.**

wie niet klaagt is zich daar zeer bewust van, en voelt bijna de noodzaak zich ervoor te schamen:

**JA ik hou van mijn stad,
net zoals zovele anderen.
NEEN, ik ben niet te beschaamd als ik zeg
dat ik nooit zou willen veranderen.**

de sinjoren zijn eigenlijk de enige bevolkingsgroep die niet van Antwerpen houdt. voor mensen van buiten, uit België of zelfs uit het buitenland, is de stad een

Heel Grot
Schoonheid
ik wens
bezoeken

en hoewel niet iedereen van buiten de stad even

enthousiast is

ik voel geen klote in Antwerpen
want ik ben van Limburg.

komt men vaak woorden te kort om de stad te beschrijven

Antwerp, you're so...
sorry, give me some time,
I have to invent some new nouns, verbs and adjectives for you.

veel buitenlanders vestigen zich daarom in Antwerpen. dat is voor de Antwerpenaren dan weer een extra reden om te klagen.

de creativiteit van de klagende Antwerpenaar is ongelimiteerd. het klagen kan verpakt worden in poëtische observaties

colablik gedeukt,
Losse takjes in de wind,
het trieste zwerfvuil.

of in ware uitbarstingen van venijn

f*ck! f*ck! f*cking stad.
je zuigt me leeg.
je zit in mijn gat.
platte stad.
op uw gemak, f*cking stad,
stinkt de kak naar ratten.

het kan zich voordoen als sociaal engagement

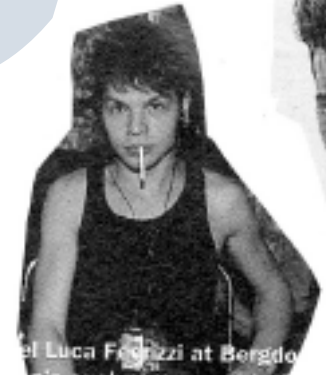
op de meir flaneren dames en heren met geknede kapsels om ter mooiste. maar in't noorden komt de zon niet op. daar is geen sjampo voor een luizenkop.

of als apocalyptisch visioen

de metro stinkt, hij drinkt de geuren van de stad, als een bodemloos rottend vat.

de antwerpenaar grijpt elk excuus aan. vroeger was werkelijk alles beter

De Van Schoonhovenstraat?
Jeannetten! Vroeger 20 bars,
propvol. Nu nog 8,
met 10 man (nouja)
op een zaterdagnacht.
Waar zit al dat
schoon vlees?!
Zucht...

el Luca Fogazzi at Bergamo

veel klachten worden geprojecteerd op de politiek, waarmee de burger geen verbondenheid voelt, op het stadsbestuur, waarvan hij zich het doelwit voelt.

**PAARKEN IN DE STAD een meesterlijke vorm van verdoken belasting.
waar komt de verzuring toch vandaan?
vraagt de politieker.**

er was eens een stad
met een wit bolletje aan.
toen ging het bolletje
voor de kiezer staan.
kiezertje, kiezertje in de stad,
wie heeft er de langste van 't stad?
en kiezertje zei: bol het af

in 2004 werd antwerpen geplaagd door tegelijkertijd de werken aan de Leien, de singel (met zijn noodbruggen) en de ring, die het verkeer bemoeilijkten. ze vormen voor de bewoners een steen des aanstoots.

CLOCHARDS ALLER LANDEN,
HOU JE KLAAR,
STRAKS STAAN ER
5 NOODBRUGGEN KLAAR!

hoewel sommigen het nog wel vrolijk weten te verpakken:

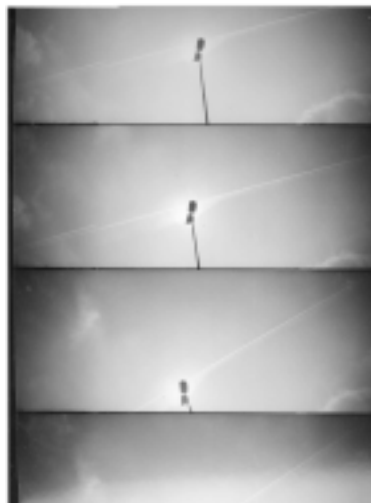
**joepie!
welke plas op de Leien
zal ik nu eens kiezen?!**

maar als de werken eenmaal klaar zijn maakt dat de Antwerpenaar nog niet tevreden. De opknop-beurt van het st. Jansplein, waar nu het beeld Pepto Bismo van Panamarenko staat, kan hem niet bekoren, zoals blijkt uit deze cryptische bijdrage:

**hoe 4kant ist plein?
gelijk nen fransen boelvaar.
wat klom er uit de bouwput?
een parking.
wie staat daar zo maf te vliegen?
1 panadinges en 7 dealers.**

de burgemeester wordt door velen persoonlijk verantwoordelijk gesteld:

**o janssens hete bok,
de man achter de rok,
ge laat ons langs de Leien lijden,
en nu langs de singel rijden,
zo krijgt get aan de stok
(met de Antwerpenaren)**

als Helmut Lotti op 11 juli in het kader van Vlaanderen Feest! optreedt op de Grote Markt wordt dat kennelijk niet door alle aanwezigen gesmaakt. Komt het door de houding van de burgemeester?

Lotti op de Grote Markt. Keizer Janssens in zijn nopjes. Brood en spelen. Hij heeft er alles van begrepen.

of ligt het toch weer aan de regen?

Het regent pijpenstelen. Lotti kakelt de Grote Markt bijeen. Andere kiekens vechten om een zitplaats. Vlaanderen Feest.

op het kiel, ooit een met veel idealisme opgezet sociale-woningbouwproject, met de karakteristieke blokken van renaat braem, wordt veel geklaagd. sommigen voelen zich niet thuis in de architectuur:

kiels beton beperkt mijn perspectief. in de achtertuin bombardeert de ring het klankdecor. volgende week ontstressen op den beerschot.

maar evengoed krijgen de buitenlanders de schuld:

het kiel ! zijn blokken, zijn marokkanen, zijn proleten, zijn kansarmen... jakkes.

het kiel kan me gestolen worden. ik woon hier dik tegen mijn goesting. o.a. vanwege teveel marokkanen. ze verpesten de sfeer in de buurt.

Leeds -----

**GHETTO some say chapelton is a ghetto.
but them talk what them don't know. because
chapelton is the right place to go.**

hetzelfde soort klachten blijken evengoed op het zuid te leven, al zullen de buitenstaanders daar eerder toeristen en museumbezoekers zijn.

**t zuid: thuis van anderen,
hel voor bewoners.
bezet door buitenstaanders,
inwoners aan de kant gezet.**

uiteindelijk is natuurlijk iedereen die niet in je eigen straat woont, in je eigen huis woont, een buitenstaander.

Leeds

HATERZ some people now-dayz luv 2 h8, cuss n chat till sumbody breaks. Love to spread business but it's neva their own. Y dont u haterz jus Leave me alone.

en we zijn helemaal rond als er ook over het klagen zelf geklaagd wordt:

viel anvers en maar klagen en maar zagen. alles is slecht en niks is goed en hoe ouder ze zijn, hoe erger ze 't hebben. Lastige, verzuurde zagemensen. wah!

inderdaad,

een slecht humeur verduistert de zon.

DRAKEN,
ZEEMEER-
MINNEN EN
KASTELEN.
EN DAN
ZOU
ANTWERPEN
GEEN
SPROOKJES-
STAD
ZIJN?

Leeds -----

**please look to your left. whatever
you saw makes up 20% of this poem.
The movement of your head is 65% and
these words are whatever's left
over.**

net zo is de schoonheid die de antwerpenaren in
hun stad zien de schoonheid in henzelf. wat je
niet herkent kun je geen naam geven, kun je niet
opmerken. daar ga je aan voorbij.

Leeds -----

**nobody noticed it but somewhere
something wonderful just happened. i
invite you to applaud this unknown
event for as long as you see appro-
priate.**

wie openstaat voor de wereld kan prachtige
dingen zien, van kleine observaties

**glimmende daken
in uitvloeiend avondrood
de nacht vlijt zich neer.**

en bezielde vergezichten

**een pollepel licht,
de straten blaken!
op de rails glijdt een serre.
rest een wolkje stof.**

tot grootse visioenen:

**van dijck en op het dak van de inno
een gouden vrouw met bliksemschichten.
er hangt passie in de lucht?**

de stad slaat de herinneringen van haar bewoners
voor hen op in haar huizen, in haar pleinen, op
straathoeken en aan lantarenpalen. de stad ont-
houdt voor hen wat ze zelf niet kunnen onthou-
den, om hen er dan ineens mee te confronteren,
als ze een hoek omslaan, een straat inrijden,
omhoog kijken naar een gebouw waarvan ze jaren-
lang hebben gedacht dat het al was afgebroken.

**steek hier het astridplein en de stenen
brug over, sla linksaf, op het einde weer
links de ommelinkganck, bekijk de derby, 1,
nee, 2, nee, 3 pleinen over tot aan de hoek
met de diksmuideln, zo kom je bij het huis
van mijn opa.**

**op de vogeltjesmarkt, tussen bloemkool en
plastic keukenrobot, lagen daar mijn eerste
voetbalschoenen, de slapeloze nachten van
oma en de eerste kus van mariken van de
melkboer.**

op tram 10 met oma: etalages likken, heel
vele kleuren mensen, koffie, wafels, voi-
les, werkkleren. de wereld was zo groot als
de turnhoutsebaan.

maar de stad levert ook dromen voor de toekomst:

als ik groot ben ga ik werken in de haven.
ga ik langs bij de maskes. kan ik mij in
rumoerige kroegen laven. als ik groot ben
ga ik leven van de haven.

de veranderingen in de stad houden haar inwoners
 bezig. de heropening van de roma-cinema aan de
turnhoutsebaan geeft aanleiding tot herinnerin-
gen én nieuwe observaties

ik ging met oma naar de roma. nu is oma
naar de heer, maar de roma is er weer.

het nieuwe gerechtsgebouw met zijn eigenzinnige,
puntige koepels zorgt nu al voor hemelbestormen-
de ideeën en associaties:

tis transparant, tis gloednieuw mee toch al
ezelsoren, tis plopsaland. aarara, wadist?

DA

GERECHT

ZOU EEN

LUCHTHA

ZIJN

SGEBOUW

SGHOON

VEN

de Lodewijk de waelplaats lijkt in de hoofden
van de passanten wel een strand

van de trappen van het museum van schone
kunsten lopen we over het fijne zand en
spetterend genieten we van het frisse water
aan het hippodroomstrand.

en de wapper zowaar een ander land:

zon, panfluit muziek en terrasjes overvol
keuvelende mensen. neen, dit is geen pleintje
in het zuiden, maar de plek voor het
Rubenshuis in april.

het paleis, de betonnen toneelkolos op het
theaterplein, blijkt heel onverwacht....

ssst. er zit een paleis verscholen achter
die muren van beton.

niet iedereen is even uitvoerig in zijn compli-
menten:

Ik vind het stadhuis heel mooi.

maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat ze min-
der gemeend zijn.

bleek in het vorige hoofdstuk het kiel de klaag-
buurt bij uitstek, dan maakt Berchem weer opval-
lend veel positieve bijdragen los bij bewoners en
passanten. het lijkt wel alsof in Berchem de zon
altijd schijnt:

de zon schrijdt statig door de statiestraat.
marie wees gegroet, maar ik moet om tien
voor zeven voor het ccb opgaan.

de ochtendzon doet verwoede pogingen om de
wolken te doorboren zodat Berchem kan baden
in een zee van licht en warmte als ware het
een paradijs.

de zon strijkt de straat leeg. waarom likt
niemand aan gevelsteen?

nieuw bibliotheekgebouw. nieuw districts-
huis. binnenkort ook de nieuwe snaar.
Berchem die scone. een plaats om van te
dromen. met dank aan stadschromosomen.

zelfs de werken bij het station, waar vreemde
betonnen staketsels verrizen, kunnen mensen nog
tot poëtische invallen inspireren:

't stad houdt met iedereen rekening! bankjes
voor de goden op het plein voor Berchem
station.

maar ook hoboken, minder welvarend, minder gere-
noveerd, geeft voldoende aanleiding tot avontuur
en vreugde.

**ik zweef, ik struikel, ik droom, ik zie, ik
geniet, ik ben in hoboken !**

niets is vanzelfsprekend in Antwerpen. men moet
moeite doen om haar te waarderen, vaak tegen
anderen ingaan, spot verduren. daarmee is
Antwerpen een stad die van haar bewoners eist
dat ze stelling nemen, een mening over haar vor-
men, dat ze zich uitspreken.
opvallend zijn de vele mensen die zeer bewust
pleiten voor een veelkleurig Antwerpen:

**MIJN KOEKE-
STAD VER-
DRAAGT KLEUR!
JA TOCH?**

Het regent maar om me heen schittert
een regenboog mensen.
De stad laat de zon weer schijnen.

ook al houden ze van hun stad, de antwerpenaren
zijn zich goed bewust van de problemen.

In het genoom van deze stad,
zit haar toekomst vervat.
Tot voorspoed is ze voorbestemd,
als ze niet door haar kankers
wordt geremd.

ik zag je op de fiets
op weg naar het
station.
ik wuifde, maar
zij keek niet om.

mensen maken een stad, de stad maakt haar bewoners. antwerpenaren geven hun levens vorm met wat de stad hen biedt, en met wat ze elkaar bieden. een stad bestaat niet alleen uit haar straten en pleinen, maar evengoed uit het web van lijnen en kruispunten dat de relaties tussen haar bewoners vormt.

vader heeft moeder, zus trouwde met mijn zwager, ik met een vreemde.

mensen bieden elkaar nieuwe mogelijkheden

je boeit me, laat me lachen en wenen. je kruipt diep onder mijn vel. of speel je theater?

waar kom jij vandaan? je leert mijn taal en woont in onze stad en lacht met mijn grap. vertel mij er een. ik wil je taal horen.

OP WANDEL met allochtonen door mijn stad. ik gids ze door ons verleden. zij laten mij de toekomst zien.

of voelen zich door elkaar ingeperkt

je bent te emotioneel. je kop niet knap genoeg. bij ons enkel rationele kunst en vooral geen idealisme. zwijg en geef, dan pas je in ons gedoogbeleid.

sommige mensen brengen een korte ode aan een min
of meer bekende antwerpenaar:

de jean is baas op't noordkasteel.
ne koning met vuil poten.
respect verdient hem want hij vraagt gene
sous. zonder de jean was 't al lang naar de
kloten.

in deze stad woont een gevaarlijke nar.
schrijft boeken met woorden als lansen.
opgepast! hij is geseind in't gouden huis.
zijn naam is peter holvoet-hanssen.

maar onbekenden kunnen evengoed bewondering of
nieuwsgierigheid opwekken.

Leeds -----

HAIKU WAITRESS counting syllables on her
fingers she drops soup into his pocket

op de bank zit stil een heer zonder preten-
tie. zijn stok gestrengeld tussen magere
dijen als een 3de been.
zijn handen getekend door deugdzzaam werk
en tijd.

Leeds -----

AS I WALKED I stood on the corner of
chapeltown road and watched an old man car-
rying his load. his head bowed low, his
movements slow, it was a pity I had to go

een stijve plank fietst zich een breuk
op een lege meir. stress alom.

natuurlijk is de bewondering soms iets concreter
en doelgerichter:

hy had blond haar en hemelsblauwe ogen...
zalig om bij weg te dromen....

fris en fruitig vrouwelijk schoon.
de mannen huppelen wat achter.
buiken in brons, gezichten van goud.
antwerpse lentes zijn machtig!

Leeds -----

SPARKLES I write your name: in traces in
the dark; on flat, wet sand; in breath on
windowpanes.

wat zie je er mooi uit, met je dubbele
onderkin, wat zie je er fantastisch uit:
ik wil er onmiddellijk IN.

BRUISE
BRAND
BUS
BLEND
BANTWE
BAPEN

**WE ARE NOW AT THE ROOSEVELTPLAATS
IT WAS NAMED AFTER
PRESEDENT ROOSEVELT OF AMERICA
IT'S THE MAIN BUS STOP OF ANTWERP**

of, in goed Nederlands:

rooseveltplaats is een mooie centraal gelegen plaats waar je alle richtingen uit kan zowel met bus tram metro en zelfs een taxi nemen

plaatsen waar het vervoer een hoofdrol speelt, treinstations, vliegvelden, en ook busstations, bieden een verhevigde versie van de stad waarin ze zich bevinden. De omloopsnelheid is er groter, het verloop van de tijd is er belangrijker, en daarom lijkt alles sneller te gaan. zo biedt ook de rooseveltplaats een heldere dwarsdoorsnede van antwerpen als geheel. via de verschillende trams en bussen komt alles, de mensen en hun ideeën over de stad en haar bewoners, de rooseveltplaats op en af en worden ze met elkaar geconfronteerd.

**NIEMAND BLIJFT, WOONT, HOORT HIER THUIS.
ALLEN KOMEN EN GAAN, OPSTAPPEN EN AFSTAPPEN.
RUMST, TEMSE, BRASSCHAAT. RUSH RUSH**

zelfs op de rooseveltplaats heeft niet alles met vervoer te maken

de rooseveltplaats is mooier langs boven, een grote tuin, van vervoer lijkt geen sprake.

roosveltpl. je zei: je zult nog met haar huwen, ik lachte. jij struikelde en viel. en daar werd jij m'n vriend.

maar voor de meeste mensen is dat toch de reden waarom ze er komen. wachten is daarbij een essentieel onderdeel.

Leeds -----

THE BUS STOP AT THE BUS STOP RANDOM HOURS
CROWD IN. THE MIND WANDERS, TO THE WIDE-
OPEN SPACES OF THE TIMETABLE.

ik weet niet hoeveel uren van mijn leven ik hier al sleet maar dit plein is een grote constante in mijn leven geworden.

maar lang niet iedereen blijkt op de bus te wachten:

Leeds -----

ONE FOR THE ROAD IN the station bar gangs
of girls meet for a night out. men in suits
head home. They don't notice me in the cor-
ner missing train after train.

w88 op de bus. w88 op mooi weer. w88 op de
geringde buiken. w88 doet soms zeer.

mensen met haast worden onrustig van wachten,
maar anderen gebruiken de tijd om eens goed om
zich heen te kijken en na te denken om de stad
om hen heen.

als druppels vloeien horden mensen door de
aders van de stad. een scheldende
vrouw breekt de façade van de stad als een
geoliede machine. antwerpen leeft.

wachten maakt dat de gedachten vrijer rondwaaien
langs de hoeken van het plein, tussen de bushok-
jes door, over de vluchtheuvels. het busverkeer
en zijn passagiers nemen onder de verstrooide
ogen van de wachtende mensen onverwachte vormen
aan:

**BUSSEN ONDER DE BOMEN.
IJZER ONDER JONG GROEN.
IK HOOR DE STAD.**

de bussen zeilen over de leien als een schip
al schokkend over de zee.

de bussen brommen als woeste beren in een
gevecht

robots op onknusse zitbanken mompelen
bits&bytes. hoofden van blik schokschouderen
als één orgaan op het ritme van de metro.

andere antwerpenaren maken zich zorgen om de
stad:

Al die mooie,
kleurrijke mensen,
op het tramperron
in de morgenzon...
het doet mijn hart pijn
dat zoveel
stadsgenoten tégen
hen hebben gestemd.

meestal wordt het wachten uiteindelijk beloond:

rushen naar de tram. gewoon een test om te zien wie op tijd komt. oeps! alweer gewonnen.

achter mij staat ze dan, de blote buik geringd. hoe beter tweer, hoe schaarser tkleed. w88 heeft weer zin.

bussen en trams nemen hun passagiers mee naar een ander wachten: wachten op aankomst, wachten op thuis of werk, wachten op de stad.

zachtjes glijd ik door een druilerige stad op weg naar... naar nergens. als ik daar aankom, vertrek ik weer naar ergens. in dit druilerige weer.

ik glij door een stad. ik kijk in de ogen van haar bewoners en zie de hunker naar armen die sluiten. hou me vast. ik laat je los.

Leeds -----

The girl on the bus has black hair, the girl at the stop has blonde hair, but the girl of my dreams is mousey brown, and knitting her way to heaven.

Antwerpenaren lijken soms zowaar oprecht tevreden met het openbaar vervoer:

Den tram van Antwerpen:
mooi op tijd, vlotjes door het verkeer,
allemaal lachende gezichten,
gezellig kletsend.
't zijn schatjes.
Die Antwerpenaren.

Ringeling!
'dag madammeke, voorzichtig opstappen!
zit ge goed?
vandaag is 't gratis, omdat de zon schijnt'
ringeling!
De Lijn in Antwerpen, niet te schatten.

maar misschien is dat maar schijn.

HET REGENT
MAAR OM ME
HEEN SCHIT-
TERT EEN
REGENBOOG
MENSEN. DE
STAD LAAT DE
ZON WEER
SCHIJNEN.

wat wij ook van haar vinden, wat we ook over haar vertellen, de stad blijft zichzelf. ze heeft mensen nodig, maar u of mij heeft ze niet nodig. als wij niet in haar wonen dan vindt ze wel iemand anders. ze zal ons allemaal nog overleven.

praat over haar. scheld op haar. kijk naar haar. geniet van haar. doorloop haar, doorfiets haar, doorrijd haar. handel en werk en woon in haar. bestuur in haar. ontwikkel een visie over haar. slaas stukken van haar op. breek stukken van haar af. bouw aan haar, breid haar uit, stroomlijn haar, versterk haar, verhoog haar, leef in haar. de stad is er voor u zoals ze er is voor ieder ander. ze is er zonder u evengoed als zonder ieder ander. de stad is er voor zichzelf.

dit is het verhaal van de bewoners over hun stad. het verhaal van de stad over haar bewoners, dat is de stad zelf, zoals ze vandaag is, zoals ze morgen zal zijn. het hoeft niet geschreven te worden. er moet in geleefd worden. meer heeft een stad niet nodig. met minder neemt ze geen genoegen.

C.H.I.P.S. vzw kan voor stadschromosomen rekenen op de steun en de medewerking van heel wat partners: blink!, creatief schrijven, stichting Lezen, AMVC-Letterenhuis, Moussem vzw, Platform allochtone jongeren, de seniorenvereniging Berchem, ccøe, het museum voor schone kunsten Antwerpen, de vrienden van het KMSKA, de stedelijke jeugddienst, sering vzw, cc de kern, het oude badhuis, de Lijn, het Afrikaans Platform, eha!, de dienst voor de recyclageparken, HETPALEIS, het toneelhuis, IbisHotel, Toerisme Antwerpen, Prospekta vzw, zoo Antwerpen, het Rubenshuis, het museum Plantin-Moretus, avt Hoge Beuken, de districten Hoboken-Berchem-Merksem-Øezali-Antwerpen-Deurne, de openbare bibliotheek, winkeliersvereniging scaldis vzw, handelsfederatie provincie Antwerpen, winkelcentrum Abdijstraat-Kiel, usc cinema's, vovø, unie van Turkse verenigingen, radio 1, Antwerpen Boekenstad, abc2004, dienst Integratie Antwerpen, Antwerpen Cultuurstad, centrum voor volwassenaanpak Antwerpen-zuid, wereldculturencentrum zuiderpershuis, zuiderzinnen vzw, gazet van Antwerpen, ocmw Antwerpen, Rapid Affichage, questo, Kølgen & Laenen bvba, het college van burgemeester en schepenaanpak en the British Council.

Met dank aan de leden van het steuncomité:

André de Groef (accountant), Eric van Tichel (A.A.I.), Annik Klaes (HETPALEIS), Bruno Peeters (Europeade), Pascal Nicolas (ccøe), Mieke Verdcourt (Interieur), Kaat van den Hende (Kikalo), Jacky Billen (olse ac), Stefan Kølgen (K&L), Roger de Ceuster (olse ac), Ann Laenen (K&L), Bruno Holthof (olse ac), Annette van Soest, Ingrid Aerts (diëtiste).

Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0

You are free:

- to copy, distribute, display, and perform the work
- to make derivative works

Under the following conditions:

Attribution. You must give the original author credit.

Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.

Share Alike. If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under a license identical to this one.

- For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.
- Any of these conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.

Your fair use and other rights are in no way affected by the above.

This is a human-readable summary of the Legal Code (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.0/legalcode>).

